

verslagen & rapporten uit de regio

Jaarverslag 1983

Haagse Vogelbescherming

Opnieuw is een formidabel Jaarverslag (over 1983) uitgegeven door de werkzame Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken. Een belangrijk deel van het dikke verslag behandelt de vogeltuinen, vogelreservaten en andere vogelwachtterreinen. Men houdt zich binnen de vereniging onder meer bezig met wintervoeding, meeuwenkolonie Wassenaarse Duinen, weidevogels, nestkasten, Meijndel Vogelpopulaties, Vogelringstation Meijndel en Vogelwerkgroep Vlietland, waarvoor men gedeeltelijk ook speciale commissies heeft ingesteld. Ook aan de jeugd wordt bijzonder veel aandacht besteed.

Een open, realistisch en duidelijk verslag waarin wij erg veel over de vereniging te weten komen.

Nadere Inlichtingen verkrijgbaar bij mevrouw G. Scholte-Guys (070-685 245) of mevrouw J.G. de Goey-de Vroedt (070-948 543).

Ringonderzoek Ornithologisch Station Voorne

In een keurig verzorgd verslag heeft de Stichting Ornithologisch Station Voorne haar werkzaamheden bij Oostvoorne in de jaren 1981, 1982 en in hoofdzaak 1983 vastgelegd. De werkzaamheden van deze stichting elders (onder andere bij Hoek van Holland en op 'Ockenrode' bij Den Haag) zullen te zijner tijd apart worden gepubliceerd.

Het werk op Voorne had een meervoudig doel. Er werden verkenningen uitgevoerd met het oog op de plannen om een vast ornithologisch station te gaan plaatsen. Bovendien stelde men zich enkele vragen over de vogeltrek, die men wil trachten te beantwoorden.

Daarbij werd gebruikt gemaakt van het vangen en te ringen van vogels. Ook werden jongen in meeuwenkolonies geringd en onderzocht. Er werden gegevens over het botulisme verzameld en er is gelet op het gedrag van plankzeilers en hun invloed op de vogels.

Op tal van dagen werd aan het Oostvoornse Meer een verstoring van 100 % vastgesteld. Behalve een systematische lijst van waarnemingen bevat het verslag ook een samenvatting van de resultaten, waaronder een beeld van de zichtbare vogeltrek van en naar Voorne, ringtotaal en terugmeldingen.

In het kader van een lopende studie naar morfologische en structurele verschillen tussen Kleine Karekiet en Bosrietzanger enerzijds en de wenselijkheid het optreden van deze soort in dit gebied nader te onderzoeken werden alle gevangen vogels nauwkeurig onderzocht. Dit onderzoek sluit bovendien aan bij een internationaal onderzoek naar de status van deze kwetsbare soorten, georganiseerd door de Europese Ringcentra-

les (EURING). Op 26 september 1983 werd een eerstejaars Blyths Rietzanger (hier Struikrietzanger genoemd) gevangen.

Bovendien wordt in het verslag een nieuwe methode voor het onderscheiden van Bosrietzanger, Kleine Karekiet en Blyths Rietzanger in de hand beschreven.

N. van Swelm: Ornithologisch Station Voorne - Rapport ringonderzoek Oostvoorne en omgeving 1983. Gestencild, 40 bladzijden, 10 figuren, 13 tabellen. Met samenvattingen in de Engelse taal. Publicatie nummer 2. (1984). Publicatie Stichting Ornithologisch Station Voorne, Oostvoorne. Prijs f 16,50. Te bestellen door overmaking op postgiro 5 346 167 ten name van Stichting Ornithologisch Station Voorne, Oostvoorne, onder vermelding 'Rapport 2, Ringonderzoek 1983'.

Broedvogelverslag Delft 1983

Na een aarzelend begin in 1981 begint de Vogelwerkgroep Delft nu met dit derde broedvogelverslag goed te draaien. De opzet van de inventarisaties van zestien gebieden in de gemeente Delft was gelijk aan die van het voorafgaande jaar. Er is uitgegaan van de methode van territorium-kartering. Eveneens zijn de gegevens over de nestkasten in dit verslag opgenomen.

Kees Mostert schreef een artikel over het voorkomen van de Zwarte Roodstaart in Delft en ook stelde hij het overzicht samen van de watervogels, die in de Delftse Hout voorkomen en van de trek- en wintergasten in 1983. De Bonte Kraai bleek er opvallend schaars voor te komen. Aan het schaarse voorkomen van de Bonte Kraai in ons land wordt mijns inziens door de vogelbeschermers te weinig aandacht besteed, alhoewel men zou denken dat ze in aantal vooruit zouden moeten gaan in verband met het steeds groter wordende aantal vuilnisbelten en dergelijke in ons land.

J.T. Samenstellers C. van Baarle, G. Dumay, P. Elferich, R. Kampf, H. Westdorp & J. van de Wetering: Broedvogel Verslag, gemeente Delft 1983. Gestencild, 51 bladzijden, 1 kaartje, illustraties Kees Mostert (1984). Verslag van de Vogelwerkgroep Delft en Omstreken. Nadere inlichtingen over dit verslag 070-946 227.

Stichting 'Wad en Land'

In april 1984 verscheen het eerste nummer van het gestencilde blad 'Wad en Land' van de Stichting Wad en Land. Het ligt in de bedoeling dat het blad zes maal per jaar zal gaan verschijnen. Het inleidende woord is geschreven door de voorzitter J.F.H.M. Bergsma uit Makkum.

Hij schrijft onder meer: 'Van alle kanten ontvangen wij sympathiebetuigingen nu wij ons als 'Wad en Land' met de waarheid verzetten tegen de onware en onjuiste argumenten, die door bepaalde milieugroepen en verenigingen, dikwijls door de overheid gesubsidieerd, worden aangevoerd om hun ideeën over de toekomstige ontwikkelingen in ons mooie land te verwezenlijken. Velen voelen zich bedreigd door deze ontwikkelingen. Om tegen

deze bedreigingen op de juiste plaats en met ware argumenten de nodige tegendruk te bieden is onze vereniging opgericht. Door middel van onze werkgroepen worden goed gedocumenteerde argumenten geformuleerd welke door het stichtingsbestuur op de juiste plaats en aan de beslissende autoriteiten worden aangeboden en zondig toegelicht. Mogen wij uw hulp vragen om met ons samen te werken om onze mooie natuur bereikbaar te doen blijven voor de mensen, die van oudsher hieraan en hierin hebben gewerkt, zoals onze agrariërs,.

Adres van het secretariaat en de redactie van het blad:
Hoofdweg 86, 1795 JE De Cocksdorp, Texel, 02225-723.

Herfsttrektelling langs Zouweboezem

Gefascineerd door de vogeltrek en geactiveerd door het boekje 'Vogels onderweg' van L. Tinbergen nam W. Jongejan in oktober 1982 in totaal 163 uur op 25 dagen de vogeltrek waar op een willekeurige telpost langs de Zouweboezem op de Boezemkaede, die gelegen is op de zuidwestpunt van de gemeente Lexmond. De Zouweboezem is tevens de grens van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

In dit tijdsbestek werden alle visueel herkenbare soorten genoteerd in al hun vliegelingen. Bovendien werd de tijd genoteerd en de weergegevens van het KNMI in De Bilt geraadpleegd.

De beschrijvingen vallen uiteen in twee delen: een grafische voorstelling van de resultaten en een stukje begeleidende tekst.

Bij het waarnemen werden ook minder algemene soorten gezien, zoals Visarend, Roodpootvalk, Porseleinhoen, Waterpieper, Vuurgoudhaan en Baardmannetje. Opvallend zijn de late waarnemingen van de Gele Kwikstaart en de notitie over de Bonte Kraai als 'in vrij groot aantal', dat wil zeggen 501 - 2500 stuks.

Het verslag is getypt en gefotokopieerd en beslaat in totaal 125 bladzijden.

Wim Jongejan: Herfsttrektelling langs de Zouweboezem, oktober 1982. Getypt rapport, 125 bladzijden, vele tabellen en grafieken, medewerking van Jany Slob & Bram van der Wal (1983). Nadere inlichtingen bij W. Jongejan, Prinses Margrietstraat 38, 4231 AV Meerkerk, 01837-1546. Kosten inclusief portokosten f 17,50.

Vogelopvangcentrum Walcheren gesticht

In de winter van 1983 hebben werkloze natuurliefhebbers het initiatief genomen om een vogelopvangcentrum voor Midden-Zeeland op te richten en in stand te houden.

Er is voorlopig onderdak gevonden en een dierenarts heeft belangeloos zijn medewerking toegezegd.

Vogelliefhebbers op Walcheren worden verzocht te helpen bij de opbouw van een deugdelijke behuizing, bij de verzorging van vogels en bij de tweewekelijkse strandtellingen, in samenwerking met de Nederlandse Stichting voor Olieslachtofferonderzoek. Het op-

vangcentrum ontvangt slechts een geringe subsidie.

Met op Walcheren gevonden vogels en/of voor informatie kunt u terecht bij Liesbeth Baukema, Poortugaalstraat 7, 4388 AW Oost Souburg, 01184 - 70 873 of bij Ineke Marsman, Kanaalstraat 61, 4388 BK Oost Souburg, 01184 - 68 402.

Door storting van minimaal f 15,- per jaar op rekening 314 430 970 van de Rabobank (gironummer Rabobank: 306 893) ten name van de penningmeester Stichting Vogelopvangcentrum Walcheren is men donateur. Jongeren onder de 15 jaar betalen f 5,-.

Aalscholverafweer bij Lelystad in 1983

In aansluiting op het onderzoek in 1981 en 1982 naar de omvang en wijze van predatie door Aalscholvers en de afweering er van, is ook in 1983 in de periode van 22 april tot 30 juni 1983 het onderzoek vervolgd door drs. D.J. Moerbeek. De werkzaamheden werden ook nu weer onder begeleiding van de Begeleidingscommissie Onderzoek Voorkoming Aalscholverpredatie (BOVAP) uitgevoerd. Drs. E.R. Osieck, die in 1981 en 1982 dit onderzoek verrichtte, werd in dit onderzoeksjaar als onafhankelijk deskundige aan de commissie toegevoegd.

Dit derde veldseizoen was uitsluitend gericht op het nauwkeurig registreren van de reacties van Aalscholvers op een aantal verschillende bedradingsystemen aangebracht over enkele vijvers op de Viskwekerij Lelystad van de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVV). Met de publicatie van een rapport over het onderzoek in 1983 is voorlopig een einde gekomen aan de werkzaamheden van de BOVAP en de commissie heeft haar eindoordeel over drie jaar per brief medege-deeld aan de Directie Natuur- en Landschapsbescherming van het ministerie van Landbouw en Visserij.

De commissie heeft daarin gepleit voor continuering van dit type onderzoek aangezien het probleem niet is opgelost en uit de vele, met name ook buitenlandse reacties en verzoeken om exemplaren van de voorgaande rapporten is gebleken dat er sterke behoefte bestaat aan dit onderzoek. De commissie zou daarom gaarne zien dat dit type onderzoek structureel in één van de onderzoeksinstellingen van het ministerie van Landbouw en Visserij wordt ingepast en niet langer behoeft plaats te vinden op de ad hoc-basis, zoals tot nu toe is gebeurd.

Het onderzoek in 1983 heeft als belangrijkste bevinding opgeleverd, dat het aalscholverzoek aanzienlijk hoger was dan in 1982. In tegenstelling tot 1982 foerageerden de Aalscholvers uit de Oostvaardersplassen in 1983 van eind april tot aan de laatste week van juni veelvuldig op het IJsselmeer ('om de Noord'). Pas in de laatste week van juni kwam het beeld weer overeen met dat van 1982; op rustige dagen foerageerden de vogels op het Markermeer en was het bezoek op de viskwekerij laag.

Het wordt wenselijk geacht de samenhang tussen de conditie van de vis, de zichtdiepte in de vijvers en het aalscholverbezoek nader te onderzoeken.

D.J. Moerbeek: Afweer van aalscholvers op de Viskwekerij Lelystad. Onderzoek 1983. Gestencild, 54 bladzijden, 4 appendices, 12 zwart-wit foto's, 11 figuren (1984). Met summary in het Engels. Vormgeving en productie Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbehoud, postbus 20020, 3502 LA Utrecht.

Zie ook 'Het Vogeljaar' 29 (3) : 153, 29 (4) : 214-215, 29 (6) : 325, 30 (3) : 134-140, 30 (4) : 219, 30 (6) : 317-320 & 31 (4) : 205.

Stormmeeuw in Zuidelijk Westerkwartier

In december 1980 zijn enkele leden van het IVN, afdeling Grootegast, de Werkgroep voor Veldbiologie Zuidelijk Westerkwartier maandelijks de Stormmeeuwen gaan tellen in het Zuidelijk Westerkwartier (Zuidwest-Groningen). In een rapport zijn de verkregen gegevens samengevat. Tot en met december 1982 werden de waarnemingen met de regelmaat van de klok uitgevoerd. Buiten het waarnemen van slaaptrek worden er in ons land eigenlijk nog té weinig tellingen uitgevoerd van meeuwen. Hierin is nog een bijzondere taak weggelegd voor verschillende werkgroepen, die daartoe in de gelegenheid zouden zijn.

Samengevat kan worden gesteld dat zich tijdens de top in de voorjaars- en najaarstrek circa 15.000 Stormmeeuwen in dit gebied ophouden. De voorjaarstrek concentreert zich rond eind maart en heeft een snel verloop, terwijl de najaarstrek in de periode van eind oktober tot en met eind november verloopt, vermoedelijk bij zacht weer nog zelfs tot eind december. Bij vorstperiodes vertrekken er veel naar elders.

Samenstellers Bart Henstra & Fred Helmig: De Stormmeeuw in het Zuidelijk Westerkwartier. Gestencild, 22 bladzijden, 5 figuren, 2 tabellen, 1 grafiek, 1 kaart (1984). Uitg. Werkgroep voor Veldbiologie Zuidelijk Westerkwartier. Bestellingen ten name van B. Henstra (Westerse Drift 3 B., 9752 LA Haren Gr.), inzake de Werkgroep voor Veldbiologie in het ZWK, bankrekeningnummer 21.04.50.835 bij Bank Mees & Hope NV, Groningen, onder vermelding van 'Stormmeeuw ZWK'. Postrekening van de bank 1 884 666. Kosten f 7,80 (inclusief verzending).

De Krammer

De Krammerse Slikken worden weinig door vogelaars bezocht. Hoewel er vogels in overvloed zijn, wordt de vogelliefhebber die Goeree Overflakkee bezoekt meer aangetrokken door de noordzijde van het eiland. Daarom wordt dit gebied weleens 'een vergeten hoek' genoemd. Na enkele korte artikelen over de Krammer en de Krammerse Slikken, waarin aandacht gevraagd werd voor de bedreigingen van het gebied, bleek het zinvol in de loop der jaren verzamelde vogelwaarnemingen in een verslag samen te vatten. Vergeleken met de Oosterschelde en de Grevelingen is er met betrekking tot de avifauna van het Krammer-Volkerak weinig gepubliceerd. Dit gedeelte van de delta zal omstreeks 1986 af-

gesloten worden door middel van de Philipsdam en dan zal er ongetwijfeld meer belangstelling ontstaan voor de vogels in dit gebied dan vóór de afsluiting.

Opnieuw zal het getijdgebied in Zuidwest-Nederland kleiner worden.

Dit feit leverde nauwelijks stof tot discussie... J.A. Everaers maakte een verslag van zijn aantekeningen over waargenomen vogels over meerdere jaren langs de zuidkust van Oost-Flakkee. Dit verslag mondde uit in een boekje. Het gebied blijkt zelfs van internationaal belang te zijn voor Rietgans, Rotgans, Steenloper en Rosse Grutto. De jacht vormde er in de jaren zeventig een ernstige bron van verstoring, die totaal niets te maken had met beheersjacht.

J.A. Everaers: De Krammer. Verslag van ornithologische waarnemingen aan de zuidkust van Oost-Flakkee. 55 bladzijden, 13 foto's van Henk Harmsen, 5 tabellen, 2 kaartjes (1984). Uitg. Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree en Overflakkee (postbus 170, 3240 AD Middelharnis). Prijs f 10,- (afgehaald f 7,50, 01874-2049). Overmaking op gironummer 2 940 138 of banknummer 14.09.07.955 ten name van penningmeester van bovengenoemde vereniging, Wittestraat 16, 3253 XM Ouddorp Z.-H.

Jaarverslag 1983 & Werkplan 1984 - Milieuraad Drenthe

In een keurige uitgave van 48 bladzijden tracht de Milieuraad Drenthe een zo goed en duidelijk mogelijk overzicht te geven van tal van zaken, die direct of indirect te maken hebben met natuur, milieu en landschap in Drenthe. Er is gestreefd naar compleetheid, voor wat betreft de onderwerpen. In de loop der jaren hebben de jaarverslagen van de Milieuraad Drenthe een geheel eigen karakter gekregen. Het is eigenlijk veel meer dan alleen maar een jaarverslag. Het kan meer als een terugblik worden beschouwd, waarbij vooral ook wordt getracht aan te geven waarin zich bepaalde zaken naar oordeel van de raad zouden moeten ontwikkelen.

Nadere inlichtingen over dit verslag bij de Milieuraad Drenthe, Stichting voor Natuur-, Milieu- en Landschapsbescherming in Drenthe, Jan van Dalen (vaksecretaris), Hertenkamp 7-8, 9401 HL Assen, 05920-12585, giro 2678700.

'Eemland schappelijk ingericht',

De Stichting Stichtse Milieufederatie, de overkoepelende organisatie van ongeveer vijftig milieuwergroepen in de provincie Utrecht, heeft op dinsdag 2 november 1982 aan de Commissaris van de Koningin en aan de pers een rapport gepresenteerd onder de titel 'Eemland schappelijk ingericht'. Het is een discussienota over de oplossing van problemen rond de inrichting van Eemland.

De ontwikkeling van een rullverkavelingsplan voor dit gebied is in een patstelling gekomen doordat er ernstige meningsverschillen bestaan tussen de rijks- en de provinciale overheid.

De rijksoverheid wil het karakter van Eemland behouden. Zij is zelfs bereid hiertoe voor circa 1000 ha de zogenaamde Relatienotagel-

den ter beschikking te stellen. Daarom werd voor de inrichting van het gebied een breed samengestelde Landinrichtingscommissie benoemd, met naast boeren ook vertegenwoordigers van de particuliere natuur- en landschapsbescherming. Als uitgangspunt moest het provinciale streekplan Utrecht-Oost fungeren. En daarmee zijn wij dan bij een belangrijk knelpunt aangeland: dit streekplan vertoont voor Eemland tal van strijdigheden en is ook strijdig met het beleid van de rijksoverheid.

Het biedt nauwelijks ruimte voor toepassing van de Relatienota, die het samengaan van landbouw en natuur- en landschapsbehoud wil vergemakkelijken. Over dit punt is dan ook nog steeds een discussie tussen rijk en provincie gaande. Het is dus geen wonder, dat de landinrichtingscommissie niet tot een unaniem besluit kon komen. Gezien de samenstelling van de commissie lag het voor de hand, dat de meerderheid koos voor een agrarisch gezien 'maximale' oplossing. De minderheid, die zag dat het karakter van Eemland definitief zou worden aangetast, vroeg de hulp van de rijksoverheid, en schortte haar werkzaamheden in de commissie op. Rijk en provincie zullen tot een oplossing moeten komen.

Zowel voor de boeren als voor natuur en landschap zijn maatregelen noodzakelijk. Hoewel het beleid van de rijksoverheid gericht is op het behoud van het specifieke karakter van Eemland, dreigt dit verloren te gaan. Toch is het volgens de milieufederatie mogelijk de belangen van landbouw en natuur en landschap te verenigen.

Eemland is een open poldergebied in het noorden van de provincie Utrecht, gevormd in de vroegere delta van de Eem, tussen de heuvels van het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug, en de vroegere Zuiderzee. In de winter overstroomde het gebied geregeld. In de Middeleeuwen werden steeds meer stukken ingedijkt, maar toch was het niet veilig in het midden te gaan wonen. De boerderijen staan dan ook in en bij de dorpen langs de hogere randen (Eemnes, Baarn, Soest) en langs de dijk van de Eem zelf (Eembrugge, Eemdijk). Bunschoten ontstond op een zandrug.

Omdat het gebied zo vochtig was werd het gebruikt als weidegrond terwijl de natste, meest geïsoleerde delen één maal per jaar werden gehooïd. Dit schiep ideale levensomstandigheden voor vele vogelsoorten en vegetatietypen. Karakteristiek was de rijke weidevogelstand. Er broedden bijvoorbeeld veel Kemphanen. Vooral vanaf het begin van de jaren zeventig kwam hierin verandering. Door landbouwwintensivering en ontwatering verdwenen bijzondere vegetatietypen en de aantallen weidevogels liepen terug.

De dorpen groeiden uit. Er werd gebouwd voor forensen uit de Randstad, en de verkeersintensiteit nam toe. Er werden snelwegen door en langs het gebied aangelegd.

Kortom, het karakter van Eemland werd aangetast.

Ook voor de boeren ontstonden problemen. Sinds de Tweede Wereldoorlog werd overal geïntensiveerd en gemechaniseerd. De productie moest worden opgevoerd wilde een bedrijf rendabel blijven. Daardoor werden de hoge waterstanden een probleem: met zware landbouwmachines kan men pas laat in het voorjaar het land in. Daarom werd geleidelijk de grondwaterstand verlaagd, waardoor bewerking gemakkelijker wordt en de grasgroei wordt vervroegd en vergroot. Te grote rijfstanden bleven echter een efficiënte bedrijfsvoering in de weg staan. Door de landbouwstandsorganisaties werd daarom bij de rijksoverheid een ruilverkaveling aangevraagd, waarbij men ook dacht aan het verplaatsen van boerderijen naar het midden van de polders. Iedereen zou dan zijn land bij huis hebben.

Landbouwkundige belangen en die van natuur en landschap lijken in Eemland strijdig met elkaar te zijn. Uit 'Eemland schappelijk ingericht' blijkt dat het de vraag is of voor de meerderheid van de (meest kleine) boeren op lange termijn zo is. Een teken aan de wand is, dat een grote groep van deze boeren te kennen heeft gegeven het niet eens te zijn met de grootse plannen van het overgebleven doel van de Landinrichtingscommissie.

De Stichtse Milieufederatie zoekt het in het herstellen van de vroegere zoning van het gebied. De slechts bereikbare delen zouden extensief beheerd moeten worden. Dit kan voor de boeren, indien er een aanvulling op het inkomen uit de Relatienotaport wordt verstrekt toch aantrekkelijk zijn. Wel zouden een aantal boerderijen verplaatst kunnen worden, maar dan naar zorgvuldig gekozen plaatsen. Veel bestaande bedrijfssituaties kunnen efficiënter worden gemaakt met financiële steun via bestaande rijksregelingen (innovatie en renovatie). Ook rendabele vormen van alternatieve landbouw (kwaliteitsproducten) kunnen worden overwogen. Ook vormen van extensieve recreatie blijken goed te kunnen worden ingepast. Het beeld van de evenwichtige structuur die de milieufederatie daarbij voor ogen staat is weergegeven op een kaart.

De discussienota 'Eemland schappelijk ingericht' is te verkrijgen door storting van / 12,50 op giro 26 740 76 ten name van Stichting Stichtse Milieufederatie, De Bilt.

Redactie is verhuisd

Het redactie-adres is gewijzigd, na 15 mei 1984 wordt dat:

Jaap Taapken, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn, tel. 02154 - 20 303.